

Biblioteca Județeană: Personalitatea săptămânii – Nichita Stănescu, poetul care a făcut limba română să renască

5 aprilie 2025

La aproape un veac de la nașterea sa, Nichita Stănescu rămâne o voce distinctă și inconfundabilă a poeziei românești, un magician al limbajului care a transformat cuvintele în universuri lirice. Poetul „necuvintelor”, care considera limba română „dumnezeiesc de frumoasă”, ne-a lăsat o moștenire culturală inestimabilă, redefinind expresivitatea și sensibilitatea poetică.

Cu o operă ce sfidează granițele convenționalului, Nichita Stănescu a creat o poezie de o profunzime și originalitate excepționale, explorând un limbaj abstract și inovator. Prin geniul său, a transformat limba română într-o veritabilă artă, conferindu-i o dimensiune nouă și o forță expresivă neegalată. Despre laureatul Premiului Herder, academicianul Eugen Simion spunea că este „un poet de o amplitudine, profunzime și intensitate remarcabilă, făcând parte din categoria foarte rară a inovatorilor lingvistici și poetici”.

Cel care avea să devină „îngerul blond” al poeziei românești s-a născut pe 31 martie 1933, primind la naștere numele Nichita Hristea Stănescu. A venit pe lume pentru a veghea asupra cuvintelor, a le îmblânzi și a transforma înfățișarea limbii în care îi era dat să grăiască.

Copilăria și adolescența și le-a petrecut în Ploiești, orașul natal, unde a urmat primele două clase primare. Din cauza războiului, și-a continuat studiile la Bușteni și Vălenii de Munte. Gimnaziul și liceul le-a urmat la Ploiești, la Liceul „Sf. Petru și Pavel”, absolvind secția reală, cu intenția inițială de a urma studii politehnice. Surprinzând pe toată lumea, a ales însă Facultatea de Filologie a Universității din București.

Nichita era un adolescent înalt, blond, cu un fizic armonios, talentat la desen și cu o pasiune pentru muzică – cânta frumos la pian. Încă din liceu, în orele care îl plictiseau, construia în gând rime, pe care le reținea chiar și după mult timp.

În ultimul an de facultate (1957), criticul literar și eseistul Paul Georgescu, unul dintre profesorii săi, i-a propus să lucreze cu jumătate de normă la „Gazeta literară”, publicația Uniunii Scriitorilor. Doi ani mai târziu, a fost numit redactor-șef adjunct la revista „Luceafărul”, iar între 1970 și 1973 a ocupat aceeași funcție la „România literară”.

A debutat cu poezie în revista Tribuna (1957), iar editorial cu volumul „Sensul iubirii” (1960). Creația sa poetică a fost apreciată chiar de la bun început, fiecare carte publicată fiind un eveniment editorial. Primul premiu al Uniunii Scriitorilor din România i s-a acordat în anul 1964 pentru volumul de poezii „O viziune a sentimentelor”. De aici, bulgărele poeziei a crescut tot mai mult, iar pe Nichita nu l-a mai oprit din scris și din recitat decât moartea. Premiile primite stau mărturie a talentului și recunoașterii valorii poeziei sale. În anul 1980, scriitorul Arthur Lundkvist îl propune Academiei Suedeze, alături de nume mari, pentru includerea pe lista candidaților la Premiul Nobel pentru Literatură.

Consacrat rapid încă de la debutul editorial, Nichita Stănescu și-a impus vocea poetică la o vârstă la care alți autori încă își caută propriul ton. A devenit un clasic în timpul vieții, ocupând un loc de frunte în generația lirică a anilor '60. Odată cu el, poezia românească a trecut printr-o profundă transformare, marcând un moment de referință atât pentru contemporani, cât și pentru generațiile viitoare.

A fost un creator preocupat nu doar de cuvinte, ci și de esența poeziei, pe care a încercat să o îmbogățească prin sensuri noi, nemăiîntâlnite înaintea sa. A forțat nu doar limitele limbajului, ci și pe cele ale gândirii, plasând astfel poezia într-un teritoriu inedit. Nichita era inconfundabil și prin felul în care își rostea poemele. Unul dintre atributele sale fundamentale, care îi atrăgea admirația celor din jur, era efervescența verbală – dorința și capacitatea de a cuvânta neconținut, transformându-se într-un veritabil automat de idei și metafore.

A fost unul dintre cei care au reușit să lumineze o perioadă nefastă a României, animând anii cenușii de după cel de-Al Doilea Război Mondial. În plină epocă comunistă, când limbajul sărăcit și împovărat de clișee devenise normă, poezia lui Nichita uimea și chiar șoca prin prospețimea sa, sfidând orice limitare. Sentimentele sunt exprimate cu o generozitate rară, trăirile sunt redată fără inhibiții, iar fiecare vers emană senzația unei libertăți absolute.

Nichita Stănescu face parte din generația lui Nicolae Labiș, o generație a marilor ambiții și interogații, a descătușărilor tematice, a cultului pentru etică și a interesului față de ontologie, folclor, istorie, memorie afectivă și ideea de puritate. Poezia sa reflectă nevoia de viziune personală, de esențializare și de lirism autentic. În jurul operei și personalității sale s-au creat mituri și s-au purtat adevărate bătălii literare.

Poezia lui a traversat toate seismele culturale ale vremii, devenind nu doar expresia unei creații excepționale, ci și simbolul unui context literar efervescent. Nichita Stănescu s-a impus ca unul dintre cei mai importanți și valoroși creatori ai poeziei moderne. Poet de anvergură europeană, poate cel mai de seamă al epocii sale, a fost activ literar mai bine de un sfert de secol, lăsând o operă ce a influențat decisiv traiectoria literaturii române postbelice.

Omul care spunea că „litera este particula universală a limbii” nu a fost, însă, nici pe departe doar un poet. Genialitatea minții sale l-a transformat într-un autor prolific, cu 16 volume de versuri, patru antologii de autor, două culegeri de eseuri și proză poetică, precum și numeroase texte și poezii publicate în periodice sau risipite pe la prieteni.

Poezia lui este apreciată pentru profunzimea filosofică, imaginile vii și stilul original. Experimentând asupra propriei sensibilități, a creat un spațiu complet nou pentru trăiri, diferit de cel convențional, un teritoriu al aventurii poetice în care limba renaște, recreându-și la rândul

ei vorbitorii. La aproape un veac de la nașterea sa, rolul său de inovator al viziunilor și al structurilor limbajului poetic face ca impactul său asupra literaturii române moderne să fie comparabil cu cel al lui Eminescu asupra poeziei clasice.

Opera lui se încheagă în ritmul în care își trăiește viața personală și socială, mereu îndrăgostit de poezie și de muzele sale. Poemele sale de dragoste sunt o mărturie a sensibilității geniale cu care a fost înzestrat. Un suflet zbuciumat, împărțit între iubire, artă și patimi, dar care a lăsat în urmă o comoară literară neprețuită, ocupând un loc de seamă în istoria literaturii române.

Originalitatea sa constă în încercarea de a contura noi universuri, de a explora teritorii necunoscute, de a-și pune întrebări și de a schimba radical perspectiva asupra poeziei. De-a lungul întregii sale vieți, a scris o singură Carte – o cronică poetică a propriei existențe. Scriindu-se pe sine, Nichita scria, de fapt, poezia sufletelor celorlalți, căutând în propriul destin răspunsuri ce aveau puterea de a limpezi însăși esența existenței umane.

Autorul „Necuvintelor” rămâne o figură de referință pentru cultura română, datorită contribuțiilor sale poetice și personalității impunătoare, în care poezia și viața se împletesc într-un mod unic. Este unul dintre puținii scriitori care s-au dedicat în totalitate vocației poetice. Printr-un efort deliberat, a renunțat la tot ceea ce este în mod uzual considerat o „viață normală”, asumându-și pe deplin condiția de poet, transformată într-un mod de existență.

S-a stins din viață în noaptea fatidică de 12 spre 13 decembrie 1983, la doar 50 de ani, lăsând în urmă o operă ce a redefinit poezia românească și un gol imens în literatura națională.

Nichita Stănescu a trăit o viață intensă, cu un sfârșit abrupt, bucurându-se de glorie literară încă din timpul vieții, care s-a transformat ulterior într-o măreție postumă. A fost un poet admirat și contestat deopotrivă, dar întotdeauna susținut de forța cuvintelor. A trăit printre ele, în intimitatea lor, simțindu-le răsuflarea și captându-le suflul vital. În această călătorie poetică, a dobândit o înțelepciune aparte și o noblețe spirituală care l-au făcut unic.

Poet nepereche în lumea versului românesc, alături de Eminescu și Arghezi, Nichita Stănescu a fost un artist desăvârșit, care, prin teoriile, jocurile, abilitățile și stările sale, a metamorfozat cu adevărat imaginea poeziei românești.

Bibliotecar, Luciana Macovei

Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui

Bibliografie: Nichita Stănescu în amintirile contemporanilor. Selecție de texte și prefață de Daniel Corbu. Iași: Princeps Edit, 2008. Viața și opera lui Nichita Stănescu. Mircea Coloșenco. [s.l.], [s.n.], [20__]. Starea poeziei: versuri. Nichita Stănescu. București: Minerva, 1975. Ordinea cuvintelor: versuri: (1957-1983). Nichita Stănescu. București: Cartea Românească, 1985.